
"Když jsem viděl ostatní témata, zděsil jsem se"

"Když jsem viděl ostatní témata, zděsil jsem se"

Stránky Iberoamerické ceny

O možnosti zúčastnit se Iberoamerické ceny jsem uvažoval již před dvěma lety, přičemž jsem již tehdy věděl, že případné téma mé práce by mělo co do činění s Miguelem de Unamunem, jehož dílo mě zaujalo ještě před zahájením studia na FF UK. Neměl jsem však sepsanou žádnou práci, kterou bych mohl s čistým svědomím do soutěže přihlásit. Účast v dalším ročníku (2005) nepřipadala v úvahu, neboť jsem akademický rok 2005/2006 trávil na univerzitě Complutense v Madridu v rámci programu Sokrates-Erasmus.

Předsevzal jsem si, že využiji svého tamního pobytu ke studiu materiálů pro svou diplomovou práci na FF UK (jejímž tématem bude samozřejmě jeden z konkrétních aspektů Unamunova díla). První semestr jsem sice toto své předsevzetí neplnil tak, jak jsem si představoval, avšak od dubna jsem měl v Madridu k dispozici osobní auto, a i proto jsem si přednášky na Complutense naplánoval tak, abych měl od středy volno a mohl trávit poslední tři dny v týdnu v archivu Miguela Unamuna v Salamance.

Od dubna jsem tedy začal pravidelně v úterý večer jezdit do Salamanky, kde jsem trávil středy, čtvrtky a pátky bádáním v archivu (a večery poznáváním nočního života tohoto nádherného města). Po několika týdnech studia o tématu své diplomové práce nám bylo na přednášce španělské poezie 20. století uloženo vypracovat seminární práci na jednoho ze španělských básníků 20. století. Po domluvě s profesorkou mi byl schválen Unamuno, byť jako básník rozhodně nepřevyšuje své dobové kolegy, jakými jsou třeba A. Machado či Valle-Inclán. Profesorka Rubio Gámez uvedla mezi požadavky na tuto práci poněkud zvláštní podmínky (alespoň tak se nám to tehdy zdálo), že tato má pojednávat o nějakém přelomovém období daného básníka a že má být psána v první osobě. Účelem bylo pokusit se vžít se do poetického já (*yo poético*) básníka a pokusit se postihnout jeho duševní pochody během některého ze stěžejních období jeho života.

Při své další cestě do Salamanky jsem tedy odsunul bádání ohledně své diplomové práce tzv. „na druhou kolej“ a začal sbírat materiály týkající se Unamunova pobytu na ostrově Fuerteventura. Výběr tohoto období mi připadl vcelku logický, neboť již samotný akt deportace ze Španělska je jistě faktem, který má na psychiku člověka, jakým byl Unamuno, člověka, který svou vlast miloval nadevše, zásadní vliv. Zároveň bylo toto období Unamunova života pevně spjata s jeho básnickou tvorbou.

Musím přiznat, že do té doby jsem se o Unamunovu poezii tolik nezajímal – uchvátila mě spíše jeho novelistická (či v případě Unamuna spíše „nivolistická“) tvorba. Začal jsem tedy souběžně s hledáním v archivu studovat i jeho poezii. I přes technické nedokonalosti, jež Unamunova básnická tvorba vykazuje, jsem byl překvapen tím, jak obsahově podobná je jeho próze (mám na mysli hlavně onu unamunovskou „hutnost“ textu). V archivu jsem pak přečetl spoustu

dobových novinových článků o Unamunově vyhoštění, jeho korespondenci s rodinou a přáteli během jeho pobytu na Kanárských ostrovech a vůbec veškeré materiály, které se týkaly této Unamunovy životní epochy. Nejtěžší částí práce však bylo vystihnout charakter Unamunova stylu, „okoukat“ jeho vyjadřování a postihnout osobitou slovní zásobu, pomocí níž vyjadřoval své myšlenky. Pro autentičnost jsem do textu začlenil (avšak pečlivě opoznamkoval) některé Unamunovy citáty, v nichž popisoval svá citová rozpoložení během svého vyhoštění. I přesto se jednalo o práci značně tvůrčí, neboť nejnítěrnější pocity samozřejmě Unamuno na papír nezachycoval a mým úkolem bylo je jaksi spekulativně vyjádřit. Nevím, zda jste někdy zkoušeli napsat povídku, jak by ji asi napsal Čapek, či traktát, který by mohl být od J. A. Komenského. Věřte mi, není to lehké a vyžaduje to mít daného autora pečlivě prostudovaného. Já takovýto „sebevražedný“ pokus učinil...

Nyní mi dovoluete krátkou odbočku, neboť se cítím povinován zmínit se pár slovy o pracovnících Archívu M. de Unamuna v Salamance. Tito lidé byli totiž neuvěřitelně vstřícní a ochotní pomoci mi při jakýchkoli pochybnostech a rozhodně při tom často překračovali mez svých povinností. Chtěl bych proto všem hispanistům, kteří mají zájem o osobu a dílo tohoto španělského velíkána (a nejen jím), vřele doporučit, pokud někdy navštíví Salamanku, i návštěvu tohoto archívu. Nejen že je zároveň i muzeem M. de Unamuna (sídlí v jeho domě, který obýval za svého rektorování na místní Univerzitě), ale i krátká návštěva archívu a letmé nahlédnutí do materiálů, které jsou v něm k dispozici, vám umožní nahlédnout trochu do díla jednoho z největších španělských spisovatelů, filozofů (byť Unamuno sám se tomuto označení bránil), teologů, pedagogů... (výčet by mohl pokračovat ještě pár řádků) a třeba v něm najít takové zalíbení, jaké jsem v něm našel já.

Po dokončení práce (a po jejím pro mě tehdy překvapivě kladném hodnocení u profesorky Rubio Gámez) se mi již začala honit myšlenka na účast v Iberoamerické ceně. Sice jsem ještě chvíli váhal a uvažoval i o přihlášení jiné své práce, avšak řekl jsem si, že čas investovaný do této práce byl o tolik delší než u mých všech ostatních prací, že zkusím své štěstí s ní. Po uveřejnění témat ostatních soutěžních prací jsem se zděsil, neboť se to mezi nimi hemžilo ekonomickými, sociologickými či geopolitickými tématy a řada prací byla očividně jakýmsi zkrácenými verzemi bakalářských či diplomových prací. Pomyslel jsem si, že já se svou prací, která se nedá označit ani termínem literární studie (fakticky jde o jakousi kombinaci literární studie a pokusu o tvůrčí psaní literárního díla), nemám šanci na úspěch. Opak však byl pravdou a slavnostní předávání ceny zcela předčilo veškerá má očekávání.

Na závěr dovoluete několik rad či povzbuzení adeptům na získání tohoto ocenění v příštích letech. Podmínky práce nechávají soutěžícímu značnou volnost jak ve výběru tématu, tak formy práce, což byla v mém případě jednoznačně výhodou. To, že se vůbec nemusí jednat o vědeckou studii, dokumentuje můj letošní úspěch. Ani délka, která je omezena na 20 stran, není rozhodující – má práce měla bez příloh stran sedm! Chtěl bych proto apelovat na všechny, kteří nad účastí v dalším ročníku ještě váhají, že rozhodně není co ztratit, můžete jen získat. Kromě finanční prémie či věcných cen můžete získat i cenné kontakty a mé práci bude mimo jiné dopřáno i její publikace na Fuerteventuře, která byla místem jejího děje. Mimoto vysoký počet přihlášených nejen že zvedá prestiž Iberoamerické ceny, ale i prestiž české hispanistiky a lusitanistiky v akademických kruzích nejen u nás, ale i za našimi hranicemi.

Karel Smékal